स्मृतः । भौमस्थानेऽधिकद्वङ्गौ प्रहारो वा मृत्युद्वयम् । आरे खस्थे चतुष्पाद्भ्रः पातोदुःखरजोऽसृजः । वित्ताष्टगेज्यो धनहा यद्यवदेशः शुभेक्षितः । मन्दे द्यूने दुर्वचनापवादकलिभर्त्सनम् । पतिते त्रे क्रूरदृशाऽऽरेत्यशाले मृतिं वदेत् । कुजहृद्दास्थिते नाशः सौम्यदृष्ट्या शुभं वदेत् । यतर्क्षे जन्मनि कुजः सोऽब्दलग्नपगोयदा । नग्नाधिपोनष्टदृग्धोयोषिद्वादाः शुभान्विते । जन्मन्यष्टमगे जीवे साधिव्याधिकलिः पृथुः । जयः शुक्रेक्षणादुक्तप्रत्युत्तरवशेन तु । भौमेऽन्त्यगे धने सूर्य्ये वादक्लेशं विनिर्द्दिशेत् । रिपुर्गौरकलिर्भीतिः संख्ये कुजहृतेऽब्दपे । दग्धोजन्माङ्गपोवर्षेऽष्टमोरोगकली दिशेत् । मृत्यब्दयोरधिकृतो भौमस्थाने गुरुर्हृतः । पापैर्वादः स्फुटोऽप्येवं तादृशीन्दौ शनेः पदे । मृत्यब्दयोरधिकृते चन्द्रे बुधपदे हृते । क्रूरैर्विदेशगमनं वादः स्याद्विमनस्कता । मेषे सिंहे धनुःस्थारेऽब्दपेरन्ध्रे सिते भयम् । मृतौ मृतीशलग्नेशौ मृत्युदौ पापदृग्युतौ । यतर्क्षे जन्मनि कुजः सोऽब्दलग्नपगोयदा । बुधोवर्षपतिर्नष्टबलस्तत्र न शोभनम् । सार्के शनौ भौमयुतेखाष्टस्थे वाहनाद्भयम् । सार्के भौमेऽष्टमस्थे तु पतनं वाहनाद्वदेत् । सारेऽब्दपे मृगे मृत्युश्चन्द्रेऽन्त्यारिमृतौ मृतिः । उदिते मृतिसङ्घेशे निर्बले जीविते मृतिः । पुण्यसङ्घेश्वरः पुण्यसहमादष्टमोपगः । मृत्यष्टमेशपुण्येशौमृतिदः पापदृग्युतः । मृत्यष्टमगतो राशिः पुण्यसङ्घनि नाथयुक् । अब्दलग्नाष्टमर्क्षं तच्चेदित्थं स्यात्तदा मृतिः । पुण्यभं चाशुभाक्रान्तं मृतीशोऽन्त्यारिरन्ध्रगः । सुखेशोऽब्दपोवापि मृत्युं तत्र विनिर्द्दिशेत् । सक्रूरे जन्मपे मृत्यौ मृतिश्चेदिन्दिहार्किभुक् । भौमसुतेक्षणे तत्र मृत्युः स्यादात्मघाततः । मन्दोऽष्टमोमृतीशेत्यशालान्मृत्युकरः स्मृतः । शुभेत्यशालात् सर्वेऽपि योगाः स्युः शुभदायकाः । मृतिरन्ध्रपतिर्मन्दोऽष्टमोऽब्दलग्नपेन चेत् । इत्यशाली क्रूरदृशा तत्कालं मृत्युदायकः, नील० ता० । [अष्टमुष्टिमिते परिमाणभेदे ।

अष्टमान न० अष्टौ मुष्टयः परिमाणमस्य । कुड़वरूपे

अष्टमिका स्त्री वैद्यकोक्ते चतुस्तोलकपरिमाणे ।

अष्टमी स्त्री अष्टानां पूरणी । षोड़शकलात्मकचन्द्रस्य अष्टमकलाक्रियारूपायां स्वनामख्यातायां तिथौ २अष्टसंख्यापूरण्याञ्च अष्टमशब्दे उदा० । अष्टन्+ङीप् अष्टं संघातं व्याप्तिं वा माति मा—क गौरा० ङीष् । कोटालतायाम् ।

अष्टमुष्टि पु० अष्टौ मुष्टयः परिमाणमस्य अण् "द्विगोर्लुगिति" लुक् । कुञ्चिपरिमाणे "अष्टमुष्टिर्भवेत् कुञ्चिः कुञ्चयोऽष्टौ च पुष्कल" इति हेमाद्रिदानखण्डे परिभाषायां पुरा० ।

अष्टमूर्त्ति पु० अष्टौ भूम्यादयो मूर्त्तयोऽस्य । "क्षितिर्जलं तथा तेजो वायुराकाशमेव च । यष्टार्कश्च तथा चन्द्रः मूर्त्तयोऽष्टौ पिनाकिनः" इत्युक्ताष्टमूर्त्तिधारिणि शिवे । "महेश्वरेण यो राजन्नजीर्णो ह्यष्टमूर्त्तिना । कस्तमुत्सहते वीरोयुद्धे जरयितुं पुमान् । भा० व० अ० ४९ "अवेहि मां किङ्करमष्टमूर्त्तेः" रघुः । "स्वमेव मूर्त्यन्तरमष्टमूर्त्तिः" "जयाह ताम्राङ्गुलिमष्टमूर्त्तिः" इति च कुमा० । क्षित्यादिमूर्त्तिभेदेन तस्य नामभेदः यथा सर्वः क्षितिमूर्त्तिः एवं भवोजलमूर्त्तिः रुद्रोऽग्निमूर्त्तिः । उग्रोवायुमूर्त्तिः भीम आकाशमूर्त्तिः पशुपतिर्यजमानमूर्त्तिः । महादेवः" सोममूर्त्तिः ईशान सूर्य्यमूर्त्तिः । एतएव तस्याष्टौ मूर्त्तयः शाकुन्तले वर्णिताः "या स्रष्टुः सृष्टिराद्या वहति विधिहुतं या हविर्या च होत्री ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वम् । यामाहुः सर्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः प्रत्यक्षाभिः प्रसन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः" । अष्टन्+यादयोऽत्र । कर्म्म० संज्ञात्वान्न द्विगुः । शिवस्य क्षित्यादिषु अष्टसु २मूर्त्तिषु स्त्री ब० व० ।

अष्टमूर्त्तिधर पु० ष्ट—अच् धरः अष्टानां मूर्त्तीनां धरः । शिवे "अष्टमूर्त्तिधरमूर्त्तिरष्टमी" माघः "तद्व्याख्याने अष्टानां मूर्त्तीनां समाहारः इति वदन् मल्लिनाथः "दिक्संख्ये संज्ञायामिति" सूत्रास्मरणेन भ्रान्तएव मूर्त्तीनां प्रकृते क्षित्यादिविशेष संज्ञावाचित्वात् कर्म्मधारयस्यैव तत्र प्रसक्तेः त्रिलोकनाथवत्यादिवत् उत्तरपदद्विगुनैवोपपत्तौ तत्सूत्रसङ्कोचानुपपत्तेः इत्यलम्

अष्टरत्नि त्रि० अष्टौ रत्नयः जङ्घा मानमस्य । बहुव्रीहिरत्नोत्तमाने "अष्टरत्निर्महाबाहुर्व्यूढोरस्कः सुदुर्जयः" भा० क० प० ७२ अध्या० ।

अष्टलोहक न० ब० व० कर्म्म० संज्ञात्वान्न द्विगुः । "सुवर्णं रजतं ताम्रं सीसकं कान्तिकं तथा । वङ्गं लौहं तीक्ष्णलौहं लौहान्यष्टौ इमानि तु" इत्युक्तेषु अष्टसु धातुषु ।

अष्टवर्ग पु० अष्टानामराङ्गरव्यादीनां वर्गो यत्र । ज्योतिषोक्तो रेखाविशेषेण शुभाशुभसूचके चक्रभेदे यथा । "जन्मकालगृहस्थित्या फलं वक्ष्ये शुभाशुभम् । "स्वाद्दिनकृत् शुभदः क्षितिपक्षसमुद्रनगादिकपञ्चगतो १,२,४,७,८,९,१०,११, अथ विभावरिभर्त्तुस्त्वाङ्गदशेषगतो ३,६,१०,११, अथ कुजाद्रविवत्,१,२,४,७,८,९,१०,११, अथ सोमसुतात्त्रिश-